

MAKTAB BOSQICHIDA DOLZARB MUAMMOLAR VA ULARNI HAL QILISH

Niyazmetova Shoxsanam Qutlimuratovna

Ingiliz tili o'qituvchisi

Annontatsiya: *Yangi kutilmagan va favqulodda vaziyatlarda maktabda ta'limni tashkil etish muammosi yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Maktab ta'limning ayrim tashkiliy muammolarini hal qilishga urinish didaktik va ta'lim amaliyoti bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqarmoqda, ularning echimi universitetlarning masofaviy muhitida faqat asosli va eksperimental ravishda tekshirilishi kerak. Masofaviy ta'limni tashkil etish maktab ta'limda o'qitishning professionalligi bilan bog'liq muammolarning butun guruhini keltirib chiqaradi. Ushbu masalaning echimi talabalarni chet tillarini o'qitish orqali fanlararo aloqalarni o'rnatish bilan bog'liq.*

Kalit so'zlar: *masofaviy ta'lim, vatanparvarlik tarbiyasi, elektron ta'lim muhiti.*

Maktab ta'lim tizimida kuzatilgan tendentsiyalarning tahlili ushbu ta'lim darajasida bir qator nazariy va amaliy muammolarni aniqlaydigan yangi texnologik muammolar mavjudligini aniqlashga imkon beradi. Talabalarni o'qitishning mavjud amaliyoti tahlili shuni ko'rsatadiki, Rossiya universitetlarida talabalarni tayyorlash uchun innovatsion vositalardan foydalanish potentsiali to'liq ochib berilmagan. Bu asosan talabalarni o'qitishning istiqbolli shakllarining yangi pedagogik imkoniyatlari bilan belgilanadi. Innovatsiyalardan foydalanish maktab ta'lim tizimida talabalarni o'qitishning o'ziga xos shakllarini rivojlantirishni belgilaydi. Dunyoda ro'y berayotgan voqealar tahlili shuni ko'rsatadiki, talabalarning amaliy tayyorgarligini atipik sharoitlarda tashkil etish mumkin. Tan olish kerakki, koronavirus epidemiyasi (COVID-19) ta'lim jarayonini samarali ravishda buzdi, ma'lum bir tarzda uning sifati va samaradorligiga ta'sir ko'rsatdi. An'anaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash tahlili shuni ko'rsatadiki

Rossiya Federatsiyasida zamonaviy maktab ta'lim davrining rivojlanishi murakkab va noaniq. Uning murakkabligi pedagogik jihatdan etarlicha hisobga olinmagan holda texnik komponentni ishlab chiqish bilan yangi texnologiyalarni joriy etish bilan izohlanadi. Noaniqlik turli mutaxassisliklar bo'yicha maktab ta'limni tashkil etishning zamonaviy modellari aloqa vositalarining jadal rivojlanishi va masofaviy axborot almashinuvi bilan bog'liqligi bilan izohlanadi. Maktab ta'limni tashkil etishga bunday yondashuvlar tanqidiy munosabatni keltirib chiqaradi, chunki maktab ta'lim modellarini ishlab chiqishda ta'lim va didaktik vazifalar telekommunikatsiyalarga e'tibor qaratilganligi sababli ustuvor ahamiyat kasb etadi. Masalan, maktab ta'lim rivojlanishining eng muhim tendentsiyasi talabalarni tayyorlash uchun texnik innovatsiyalardan foydalanishdir. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi virtual va kengaytirilgan voqelikni yaratadigan va maktab o'quv maskanlarining ijtimoiy-madaniy muhiti haqidagi g'oyalarni kengaytiradigan texnik va psixologik hodisalarning paydo bo'lishini oldindan belgilab berdi. Maktab o'quv maskanining o'quv

jarayonida virtual va kengaytirilgan haqiqat vositalarining farqlari to'liq o'rganilmagan, ammo ulardan foydalanish mutaxassislarning amaliy farqlari shartlarini taqlid qilishga imkon beradi, deyish mumkin. Mutaxassislarning amaliy mashg'ulotlarida virtual haqiqat vositalari keng ko'lamdagi dasturlarga ega ekanligi aniqlandi. Shubhasiz, virtual reality (Virtual reality) va kengaytirilgan reality (Kengaytirilgan reality) vositalari ta'lim mavzusi bilan va ta'lim ob'ektining shaxsiga yo'naltirilgan holda ko'rib chiqilishi kerak. Virtual voqelikni tarkibiy rivojlanish darajasiga qarab infratuzilma va texnologiyalar parallel ravishda rivojlanadigan sanoat sifatida aniqlash kerak. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, maktab ta'limda virtual haqiqat texnologiyalarining rivojlanishi davlat va qonunchilikni tartibga solish bilan cheklanadi. Bundan tashqari, barcha o'qituvchilar va talabalar virtual texnologiyalarga tayyor emas [12]. Xususan, maktab ta'lim tizimida VR vositalari asta-sekin ta'lim muammolarini hal qilish va amaliy farqlari sharoitlarini modellashtirish uchun foydalanilmoqda.

Kengaytirilgan haqiqat (AR) atrof-muhit haqida ko'proq ma'lumot olish va axborot idrokini yaxshilash uchun har qanday sezgi ma'lumotlarini idrok etish maydoniga kirishning natijasidir. Ushbu turdagi muhitni qabul qilingan voqelikning qo'shimcha elementlari yordamida kompyuter orqali hosil bo'ladigan aralash voqelik deb hisoblash kerak. Ta'kidlanishicha, kengaytirilgan haqiqat tizimlari bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligi sohasida keng tarqalgan. VR va AR guruh texnologiyalaridan foydalanish mashinani o'rganish, mashinani fikrlash va robotika kabi yo'nalishlarda taqdim etilgan sun'iy aql (sun'iy aql) orqali ta'minlanadi. Ushbu turdagi haqiqat XR (Kengaytirilgan haqiqat) deb ataladigan aralash haqiqat bilan o'zaro ta'sir qilishi mumkin (aralash haqiqat yoki MR atamasini ham topish mumkin). Nisbatan ularning samaradorligi ancha yuqori ekanligini ta'kidlash kerak. Olimlar VR/AR vositalarini va ushbu texnologiyani moslashtirish, funktsionallik, davlat darajasida ta'lim dasturlariga jiddiy o'zgarishlar kiritish va dasturlarni ishlab chiqishning yuqori xarajati uchun potentsial qiyinchiliklar uchun tanqidiy baho beradi. Uzoq vaqt davomida virtual muhitga botish superstimulyatsiya va tashqi stimullarga bog'liqlikni keltirib chiqaradi va hatto talaba shaxsining ongsiz munosabatini o'zgartirishi mumkin.

Bundan tashqari, VR/AR vositasi talabalarning ta'lim shakliga ham ta'sir qilishi mumkin: ushbu vositalardan foydalanib, o'quv soatlari miqdori boshqa shakllarda o'zgarishi mumkin. Shu bilan birga, VR/AR vositalaridan foydalanish talabalarni o'qitishning yangi istiqbolli shakllarining paydo bo'lishini aniqlashga qodir ekanligi ayon bo'ladi. Masalan, talabalar bilan ma'ruzalar va amaliy mashg'ulotlarda o'qish uskunaning yoki yadroviy reaktorning murakkab namunalarni yaratish virtual haqiqat vositalaridan foydalangan holda yuqori sifatli va samarali emas.

Shunday qilib, VR/AR istiqboli virtual haqiqat vositalari bilan integratsiyalashuvda har bir ta'lim shaklining samaradorligini baholash va talabalar va o'qituvchilarning ularga bo'lgan munosabatini baholashni belgilaydi. Agar pedagogik talablarga rioya qilmasa, VR/AR vositalaridan foydalangan holda o'qitish shakllari an'anaviy ta'lim shakllariga mos

kelmaydi. Ta'limning ko'p sohalarini qamrab oladigan maktabning yana bir keng tarqalgan dolzarb muammosi-bu fanlararo aloqalar orqali o'qishni kasbiylashtirish muammolari. Bu, ayniqsa, gumanitar mutaxassislarni tayyorlash uchun to'g'ri keladi.

Shunday qilib, chet tilini o'qitish talabalarning umumiy madaniy dunyoqarashini kengaytirishga imkon beradi, xorijiy mamlakatlarning kasbiy tajribasi va an'analari haqida zarur g'oyalarni ishlab chiqishga, yangi texnologiyalar, shakllar, aloqa usullari va usullarini o'rganishga imkon beradi. Shunday qilib, chet tillarining boshqa o'quv predmetlariga nisbatan maxsus ta'lim va tarbiyaviy salohiyatini ta'kidlash kerak. Chet tilini o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari har qanday kasbni rivojlantirish uchun muhim bo'lgan materialni o'rganishga qaratilgan. Fanlararo integratsiya aloqa maqsadlari uchun til kompetentsiyalarini rag'batlantiradigan o'quv fanlari va texnologiyalarining mazmuni darajasida amalga oshiriladi. Ushbu funktsiyani amalga oshirish chet tili kasbiy, ixtisoslashgan fanlarni o'rganish uchun asos bo'lib xizmat qiladigan holatlarda amalga oshiriladi. Shunday qilib, fanlararo aloqalar o'quv jarayonining mazmuni, texnologiyalari va shakllarini birlashtirishga imkon beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, bo'lajak mutaxassislarni chet tili orqali o'qitishning zamonaviy shart-sharoitlari mamlakatda va dunyoda koronavirus infeksiyasining tarqalishi sababli barcha universitetlarning masofaviy o'qishga majburiy o'tishi bilan murakkablashadi. Shuning uchun elektron ta'lim muhitida chet tilini o'qitish sub'ektlari va ob'ektlarining o'zaro ta'sirini tashkil etish muammosi o'z echimini talab qiladi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sharon Y.V. Digitalization of technologies in higher and professional education: from personality-oriented smart didactics to blockchain in network training of specialists // modern problems of science and education. – 2019. – №

2. Туракулова С.Т. К вопросу о возможности использования онлайн-платформ для интенсификации обучения в вузах // Молодой ученый. 2017. № 20. С. 497-499. [Электронный ресурс]. URL: <https://moluch.ru/archive/154/43660> (дата обращения: 21.12.2018).

3. Jabborov V. —Talabalarning chet tilidan mustaqil ishlari||, Toshkent —1984 y.

4. Rahmatova D. Istiqlol va til ilmiy amaliy anjuman materiallari|| Toshkent 2007-yil 3- qism 209-211 betlar.

5. Jumaniyozov, S. A. (2020). Abdulla Qahhor hikoyalarini o'rganishda innovatsion metodlar. Science and Education, 1(5).